

RP 58/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och 2a kap. 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras temporärt.

Maximitiden för startpeng förlängs enligt förslaget från 12 månader till 18 månader. Syftet med ändringen är att trygga möjligheterna för företagare som får startpeng att inleda och etablera företagsverksamhet trots den tillfälliga försämring av verksamhetsförutsättningarna som orsakas av covid-19-pandemin.

En första intervju med den arbetssökande ordnas bara i sådana fall där arbets- och näringsbyrån anser det vara ändamålsenligt med en intervju. Arbets- och näringsbyrån ska sträva efter att ordna regelbundna intervjuer med arbetslösa med tre månaders mellanrum. För närvarande är inte ordnandet av regelbundna intervjuer med tre månaders mellanrum beroende av arbets- och näringsbyråernas prövning.

Jobsökningen upphör inte att vara i kraft på grund av att den arbetssökande inte via nättjänsten har svarat på de frågor som behövs för att bedöma servicebehovet eller utarbetat ett utkast till sysselsättningsplan. Fortsatt jobsökning påverkar också rätten till arbetslöshetsförmåner.

De arbetssökande förlorar inte heller rätten till arbetslöshetsförmåner på grund av att sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen inte följs. En arbetssökande har rätt att avbryta den sysselsättningsfrämjande servicen utan att förlora sina arbetslöshetsförmåner av en grundad anledning som har samband med covid-19-pandemin.

En arbetssökande ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner under tiden för sådana kortvariga studier som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa trots att studierna överskrider maximitiden på sex månader. En förutsättning för detta är att studierna drar ut på tiden på grund av covid-19-pandemin.

Genom ändringen stöds en ändamålsenlig verksamhet vid arbets- och näringsbyråerna samtidigt som de arbetslösa arbetssökandenas rätt till arbetslöshetsförmåner tryggas.

Propositionen hänför sig till propositionen om en tredje tilläggsbudget för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. De ändringar som gäller ordnande av intervju för arbetssökande och jobsökningens giltighet ska gälla till och med den 30 juni 2020, de ändringar som gäller påföljderna inom utkomstskyddet till och med den 31 juli 2020 och den ändring som gäller arbetssökandes kortvariga studier till och med den 31 december 2020. Den ändring som gäller maximitiden för startpeng ska gälla till och med den 30 juni 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Startpeng	5
2.2 Intervjuer med arbetssökande	5
2.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet.....	6
2.4 Arbetssökandes kortvariga studier	6
2.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan.....	7
2.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service.....	7
3 Målsättning.....	7
4 Föreslagna ändringar.....	8
4.1 Maximitiden för startpeng.....	8
4.2 Intervjuer med arbetssökande	8
4.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet.....	9
4.4 Arbetssökandes kortvariga studier	10
4.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan.....	10
4.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service.....	10
5 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
5.1 Maximitiden för startpeng.....	11
5.2 Intervjuer med arbetssökande	13
5.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet.....	14
5.4 Arbetssökandes kortvariga studier	14
5.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan.....	15
5.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service.....	15
6 Ikraftträdande.....	15
7 Verkställighet och uppföljning	16
8 Förhållande till budgetpropositionen.....	16
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	16
LAGFÖRSLAG.....	19
Lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice	19
Lag om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	21
BILAGA	23
PARALLELLEXTER.....	23
Lag om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice	23
Lag om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	26

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Den 11 mars 2020 deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus, är en pandemi. Den 16 mars 2020 konstaterade statsrådet i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden råder i Finland på grund av coronavirusutbrottet. Regeringen fastställde då riktlinjer för ytterligare åtgärder som ska bromsa upp spridningen av viruset och skydda olika riskgrupper. Enligt riktlinjerna ska bland annat offentliga sammankomster begränsas till tio personer och allmänheten rekommenderas att undvika onödig vistelse på allmänna platser. Riktlinjerna gäller till och med den 13 maj 2020.

Regeringen lämnade den 24 mars 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om inkvarterings- och förplånadsverksamhet (RP 25/2020 rd). För att förhindra coronavirusets spridning stängs restauranger, kaféer och alkoholserveringsställen för kunder. Försäljning av mat eller dryck för avhämtning eller leverans begränsas dock inte. Ändringarna gäller till och med den 31 maj 2020. När riksdagen godkände lagändringen om restaurangverksamheten förutsatte den (RSv 14/2020 rd) att regeringen utan dröjsmål vidtar åtgärder för att i förekommande fall stödja restaurangföretagarnas försörjning under undantagsförhållandena och avvecklingen av dem.

På grund av undantagsförhållandena har företagens möjligheter att bedriva verksamhet märkbart försämrats. Coronavirusepidemin och åtgärderna för att begränsa den samt medborgarnas rädsla för sjukdomen minskar avsevärt den ekonomiska verksamheten i samhället. Detta har en betydande inverkan på företagsverksamheten, eftersom företagen inte har kunder. Coronaviruset smittar mellan människor i huvudsak via droppsmitta vid närkontakt. De begränsningar och rekommendationer som införts med anledning av undantagsförhållandena och medborgarnas rädsla för att insjukna inverkar på företagsverksamheten för företagare i särskilt sådana branscher där närkontakt med kunderna ingår samt exempelvis ordnande av offentliga tillställningar och övrigt arbete i anslutning till sådana.

Den 20 mars 2020 informerade regeringen om de första åtgärderna som den har beslutat om för att trygga människors försörjning och företagens likviditet i den svåra situation som coronaviruset har gett upphov till. Regeringen beslutade att underlätta företagares möjligheter att få utkomstskydd för arbetslösa. Regeringen lämnade den 2 april 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lag om temporärt ordnande av företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa (RP 35/2020 rd). Arbetsmarknadsstöd kan betalas till en person som har varit sysselsatt på heltid som företagare, om personens arbete på heltid i företaget anses ha upphört och orsaken till att det har upphört är en allvarlig smittsam sjukdom med mycket stor spridning, dvs en pandemi. Dessutom kan en persons arbete på heltid under vissa förutsättningar anses ha upphört, om inkomsten av företagsverksamheten har minskat och orsaken bakom minskningen är en pandemi. Ändringen är temporär och tillämpas på arbetsmarknadsstöd som betalas ut för tiden från och med den 16 mars till och med den 30 juni 2020.

Den 16 april 2020 godkände regeringen en temporär ändring av 18 § i statsrådets förordning om offentlig arbetskrafts- och företagsservice som innebär att startpengen för företagare kan betalas ut också för de dagar då företagaren är förhindrad att arbeta i sitt företag på grund av coronavirusepidemin. Försörjningen för företagare som får startpeng tryggas därmed under den

tid coronavirusepidemin pågår med startpeng i stället för med utkomstskydd för arbetslösa, även om företagaren temporärt inte kan utöva någon verksamhet eller mängden arbete som företaget utför har minskat. Ändringen gäller till och med den 30 juni 2020 liksom den ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa som nämns ovan. Förordningen tillämpas på startpeng som betalas ut mellan den 16 mars och den 30 juni 2020.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet. På grund av propositionens brådskande karaktär har den inte varit ute på remiss.

Propositionen har utarbetats skyndsamt, under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen (1552/2011) och som konstaterats genom statsrådets beslut, i syfte att tillfälligt trygga försörjningen för de företagare som får startpeng på grund av den plötsliga och överraskande nedgång i efterfrågan som coronavirusepidemin har orsakat, trygga arbetssökande rätt till arbetslöshetsförmån och främja en ändamålsenlig fördelning av arbets- och näringsbyråerna resurser under den pågående pandemin. På grund av den snabba beredning som krävs med anledning av de exceptionella omständigheterna har det inte varit möjligt att ordna en egentlig remissbehandling. Enligt anvisningen för hörande vid författningsberedning kan man endast av en grundad anledning avstå från att begära utlåtanden om förslag till författningar. De rådande omständigheterna måste anses vara så exceptionella att det finns grundad anledning att avstå från remissbehandling.

Social- och hälsovårdsministeriet, Företagarna i Finland, Nyföretagarcentralerna i Finland rf, närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret) samt Nylands, Birkalands och Egentliga Finlands arbets- och näringsbyråer har dock informellt beretts möjlighet att kommentera propositionsutkastet om förlängning av maximitiden för startpeng. Instanserna ansåg att de föreslagna ändringarna är bra.

Om de övriga temporära ändringarna av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) och de temporära ändringar av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) som föreslås i propositionsutkastet begärdes informella kommentarer av social- och hälsovårdsministeriet, de centrala arbetslivsorganisationerna, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, utvecklings- och förvaltningscentret och Nylands och Kajanalands arbets- och näringsbyråer. De föreslagna ändringarna ansågs i huvudsak motiverade. De viktigaste kommentarerna redovisas nedan.

Nylands arbets- och näringsbyrå fäste i sina kommentarer uppmärksamhet vid bl.a. den arbetsbörda som en retroaktiv tillämpning av ändringarna kommer att medföra. Vid beredningen av propositionen ansågs det att detta trots allt inte helt kan undvikas, om syftet är att trygga de arbetslösas möjlighet att få arbetslöshetsförmåner.

I fråga om arbetssökandes kortvariga studier ansågs det i kommentarerna att ändringarna också ska gälla studier som inletts den 16 mars 2020 och därefter. Å andra sidan föreslogs det att ändringarna ska tillämpas endast till och med den 30 juni 2020. Kommentarer har inte beaktats till denna del, eftersom den som inlett studierna under covid-19-pandemin har haft möjlighet att bedöma hur snabbt studierna kan genomföras. Även om giltighetstiden för ändringen i fråga begränsas förbättrar den inte nödvändigtvis möjligheterna att slutföra studierna.

I propositionen föreslås det att en arbetssökande ska kunna avbryta sysselsättningsfrämjande service av en grundad anledning som har samband med en pandemi. Motsvarande bestämmelse föreslogs om vägran att delta i servicen. Någon sådan ändring föreslås inte, eftersom arbets- och näringsbyrån under pandemin ska beakta den arbetssökandes möjlighet att delta i servicen redan när servicen tillhandahålls.

Dessutom innehöll kommentarerna förslag till temporära ändringar i arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och i företagarnas utkomstskydd för arbetslösa. Dessa skulle ha varit nya ändringar som kräver separat beredning och därför har de inte beaktats.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Startpeng

Arbets- och näringsbyrån kan bevilja enskilda kunder som inleder sådan företagsverksamhet på heltid som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa startpeng. Syftet med startpeng är att trygga företagarens försörjning i det skede företagsverksamheten inleds och etableras. Startpeng kan beviljas för högst 12 månader från det att företagsverksamheten på heltid inleddes.

Enligt arbets- och näringsministeriets anvisningar för tillämpning av lagen och statsrådets förordning om offentlig arbetskrafts- och företagsservice fattas beslut om startpeng för en viss period i taget. Den första perioden omfattar i regel sex månader. Om den som inlett företagsverksamhet med startpeng och ansöker om fortsatt period med startpeng, bedömer arbets- och näringsbyrån behovet av fortsatt finansiering med beaktande av bl.a. om företagsverksamheten under den tidigare perioden har inletts i överensstämmelse med affärsplanen och om inkomsterna av företagsverksamheten redan ger företagaren en tillräcklig försörjning. Fortsatt startpeng beviljas för högst sex månader.

Covid-19-pandemin påverkar den ekonomiska verksamheten och kan bromsa upp och försvåra företagarnas möjligheter att starta och etablera företagsverksamheten på det sätt och enligt den tidtabell som ursprungligen planerades. På grund av pandemin kan det ta längre tid än normalt innan affärsverksamheten blir lönsam och behovet av understöd för företagarens försörjning kan därför kvarstå längre än normalt. Eftersom perioder med startpeng pågår också under sådana tider då verksamhetsförutsättningarna är försämrade av orsaker som företagarna inte kan påverka, har de företagare som inlett verksamheten med hjälp av startpeng men inte kan bedriva verksamhet på heltid på grund av de rådande undantagsförhållandena sämre förutsättningar att etablera verksamheten under perioden med startpeng än vad som skulle ha varit fallet under normala förhållanden.

2.2 Intervjuer med arbetssökande

Arbets- och näringsmyndigheten ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobbsökningens början, om det inte med beaktande av arbetssökandens situation är uppenbart onödigt. Dessutom ska den arbetssökande ges möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt hans eller hennes servicebehov. Om den arbetssökande är arbetslös, ska en intervju dock alltid ordnas när arbetslösheten fortgått oavbrutet i tre månader, och därefter alltid när den arbetssökande varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

Antalet permitterade och andra arbetslösa har ökat kraftigt på grund av covid-19-pandemin och arbets- och näringsbyråerna har tvingats omorganisera sina arbetsuppgifter. När det gäller permitterade och andra som blivit arbetslösa och som anmäler sig som arbetssökande är arbets-

RP 58/2020 rd

och näringsbyråernas centrala uppgift att se till att jobsökningen börjar gälla och att avgöra de s.k. arbetskraftspolitiska förutsättningarna för att betala ut arbetslöshetsförmåner.

Trots omorganiseringen av arbetsuppgifterna och de ändringar som gäller bl.a. permitterades och företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa (RP 27/2020 rd och RP 35/2020 rd), räcker arbets- och näringsbyråernas tillgängliga resurser inte till för att sköta alla de uppgifter som åligger dem.

2.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet

Att anmäla sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån sker i huvudsak elektroniskt via den nättjänst som är avsedd för ändamålet. Nättjänsten ger en person som anmäler sig som arbetssökande anvisningar om att inom viss tid lämna tillräckliga uppgifter för bedömning av servicebehovet och att utarbeta ett utkast till sysselsättningsplan. Om den arbetssökande inte vidtar de förväntade åtgärderna inom den utsatta tiden upphör jobsökningens giltighet. Att jobsökningens giltighet upphör gör också att den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner upphör.

Under den pågående covid-19-pandemin anmäler sig ett stort antal sådana personer som arbetssökande som inte har tidigare erfarenhet av att använda nättjänsten. Även om tjänsten så tydligt som möjligt informerar de personer som besöker den om vilka åtgärder som krävs, tidsfristerna för dem och konsekvenserna av att inte iaktta tidsfristerna, upphör jobsökningens giltighet under pandemin ibland därför att arbetssökande inte förstår vad som förväntas av dem. Arbets- och näringsbyråerna har på grund av begränsade resurser inte heller möjligheter att på normalt sätt ge handledning och råd om användningen av nättjänsten i den rådande situationen.

2.4 Arbetssökandes kortvariga studier

Eftersom arbetslöshetsförmånerna inte är avsedda att trygga försörjningen under heltidsstudier, är sådana studier i regel ett hinder för att beviljas arbetslöshetsförmåner. Arbetssökande har dock på vissa villkor möjlighet att bedriva kortvariga studier utan att förlora sina arbetslöshetsförmåner.

Det är möjligt att bedriva studier utan att förlora arbetslöshetsförmåner om den arbetssökande har fyllt 25 år och den helhet som studierna bildar pågår högst sex månader utan avbrott eller i perioder. En ytterligare förutsättning är att studierna ger yrkesfärdigheter eller stöder företagsverksamhet.

Om den arbetssökande tidigare har bedrivit liknande heltidsstudier, tillämpas den bestämmelse som tillåter utbetalning av arbetslöshetsförmåner normalt bara om studierna bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare. För att bestämmelsen ska kunna tillämpas på nytt förutsätts det dessutom att personen efter avslutad utbildning har uppfyllt det arbetsvillkor som förutsätts för arbetslöshetsdagpenning och att maximitiden för arbetslöshetsdagpenning har börjat löpa från början.

Under covid-19-pandemin kan den arbetssökande inte nödvändigtvis slutföra sina studier inom maximitiden på sex månader. Om studierna drar ut på tiden kan det leda till att rätten till utkomstskydd för arbetslösa går förlorad eller att studierna avbryts.

2.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan

En förutsättning för fortsatt arbetslöshetsförmån är att den arbetssökande uppfyller sin skyldighet att följa sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen (dvs. en sektorsövergripande sysselsättningsplan, en integrationsplan eller en aktiveringsplan). Försummelse kan leda till att en tidsperiod utan ersättning på 60 dagar föreläggs.

Om den arbetssökande är under 25 år och inte har avlagt en examen som ger yrkesfärdigheter, har man i planen kunnat komma överens om åtgärder som ersätter skyldigheten för unga som saknar utbildning att söka minst två studieplatser inom en utbildning som börjar på hösten. I dessa situationer leder underlåtenhet att utan giltig orsak följa planen till att den arbetssökande förlorar arbetslöshetsförmånen tills vidare.

I planen nämns alltid inom vilken tid den arbetssökande ska meddela att planen har fullföljts. Anmälningarna görs i praktiken via nättjänsten eller per telefon. Risken för missförstånd minskas genom att i synnerhet invandrarkunder kontaktas per telefon eller uppmanas att komma till arbets- och näringsbyrån.

Om den arbetssökanden försummar att meddela att planen fullföljts, skickar arbets- och näringsförvaltningens nättjänst automatiskt en begäran om redogörelse. Dessutom informeras den som betalar ut arbetslöshetsförmånen om att arbets- och näringsbyrån utreder ärendet. Den som betalar ut arbetslöshetsförmånen kan avbryta utbetalningen av förmånen under den tid ärendet utreds.

Under pandemin är rapporteringen om genomförandet av planen förenad med den risken att arbetssökande som meddelat att planen inte fullföljts blir tvungna att vänta på att ärendet avgörs på grund av att arbets- och näringsbyråerna är överhopade med ärenden, även om det i sig kan vara uppenbart att den sökande haft giltig orsak till sitt förfarande.

2.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service

Om en arbetssökande utan giltig orsak vägrar att delta i sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i vissa andra tjänster som Arbetskraftsmyndigheten ordnar, leder detta till att en tidsperiod utan ersättning på 60 dagar föreläggs. En tidsperiod utan ersättning föreläggs också när den arbetssökande avbryter deltagandet i servicen utan giltig orsak eller av eget förvållande blir tvungen att avbryta servicen.

Arbets- och näringsbyråerna har sedan covid-19-pandemin började utvecklat olika sätt att ordna sysselsättningsfrämjande service, t.ex. via internet. I de situationer där servicen kan ordnas på ett säkert sätt och oberoende av begränsningarna i samband med pandemin, är det ändamålsenligt att de arbetssökande i enlighet med arbets- och näringsbyråns prövning kan hänvisas till servicen vid äventyr att de förlorar sin arbetslöshetsförmån.

I enskilda fall kan den arbetssökandes situation vara förenad med omständigheter på basis av vilka denne ska ha möjlighet att avbryta servicen på grund av en pandemi utan att förlora sin rätt till utkomstskydd för arbetslösa.

3 Målsättning

Följderna av covid-19-pandemin har inom många branscher i betydande grad försämrat företagens verksamhetsförutsättningar. Syftet med den föreslagna förlängningen av maximitiden för startpeng är att trygga möjligheterna för företagare som inlett

företagsverksamhet med hjälp av startpeng att inleda och etablera verksamheten trots den temporära försämring av verksamhetsbetingelserna som pandemin förorsakar.

Syftet med de ändringar som gäller intervjuer med arbetssökande är att främja en ändamålsenlig fördelning av arbets- och näringsbyråernas resurser, både med tanke på arbetsmarknadens funktion och med tanke på de arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Syftet med de ändringar som gäller jobbsökningens giltighet och lagen om utkomstskydd för arbetslösa är att säkerställa de arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner.

4 Föreslagna ändringar

4.1 Maximitiden för startpeng

Det föreslås att maximitiden för startpeng temporärt förlängs med sex månader. Startpengen kan därmed beviljas för sammanlagt högst 18 månader.

Startpeng beviljas på motsvarande sätt som för närvarande för perioder på högst sex månader. Perioden med startpeng förlängs därmed inte automatiskt, utan företagaren ska ansöka om fortsatt period med startpeng hos arbets- och näringsbyrån. Arbets- och näringsbyrån bedömer behovet av förlängningen med beaktande av covid-19-pandemins inverkan på företagsverksamheten. Pandemin kan anses ha särskilt stora konsekvenser för sådana företagare vars verksamhet på grund av begränsningarna i anslutning till pandemin har avbrutits eller vars verksamhet på grund av t.ex. färre kunder är mindre än normalt. I bedömningen bör det också beaktas bl.a. att det ska finnas förutsättningar för företaget att bedriva lönsam affärsverksamhet när pandemin mattas av och att företagaren fortfarande är beroende av startpengen för sin försörjning. En förlängning av perioden med startpeng kan anses vara motiverad om utmaningarna för verksamheten direkt eller indirekt har berott på begränsningarna i samband med pandemin och inte i sig på att förutsättningarna saknats för lönsam affärsverksamhet.

Möjligheten till fortsatt period med startpeng gäller dem vilkas period med startpeng pågår när den föreslagna lagen träder i kraft. Man kan anse det vara ändamålsenligt att utsträcka den temporära förlängningen av maximitiden för startpeng till att omfatta dem som har inlett företagsverksamhet under pandemin, eftersom det sannolikt kommer att dröja ett tag för ekonomin att återhämta sig och innan verksamhetsbetingelserna återvänder efter det att begränsningarna på grund av pandemin har hävts, och detta inverkar troligen också på verksamhetsbetingelserna för de företagare som inlett verksamhet under undantagsförhållandena. Särskilt i fråga om dessa företagare blir det aktuellt att vid bedömningen av om en sista sexmånadersperiod för startpeng är befogad ta ställning till om den företagsverksamhet som inleddes medan coronavirusepidemin pågick är mer utsatt för störningar och om störningarna pågår längre än vad som bedömdes vara fallet när startpengen ursprungligen beviljades, vilket i så fall skulle tala för en förlängning.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av juni 2021.

4.2 Intervjuer med arbetssökande

En första intervju med en arbetssökande ska ordnas inom två veckor från jobbsökningens början bara i de fall där det enligt arbets- och näringsbyråns bedömning är ändamålsenligt. Vid bedömningen av ändamålsenligheten beaktas åtminstone den arbetssökandes situation och arbets- och näringsbyråns resurser.

Också arbetsmarknadsläget inom arbets- och näringsbyråns ansvarsområde bör i mån av möjlighet beaktas till exempel så att en intervju ordnas för de arbetssökande som på grund av sin arbetserfarenhet och utbildning kan arbeta inom branscher som lider brist på arbetskraft. Arbets- och näringsbyråerna ska också i övrigt ha möjlighet att fördela intervjuerna på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt.

Om covid-19-pandemin och därtill hörande permitteringar eventuellt drar ut på tiden, ska arbets- och näringsbyråerna sträva efter att ordna en intervju med de arbetssökande som är permitterade eller annars arbetslösa med tre månaders mellanrum. Hur situationen utvecklas i fråga om pandemin och arbetslöshetsläget kan dock inte helt förutses och den kan variera mellan olika arbets- och näringsbyråer. Av denna orsak föreslås det att det inte föreskrivs om arbets- och näringsbyråns absoluta skyldighet att ordna en intervju med en arbetslös arbetssökande var tredje månad i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Vid bedömningen av möjligheten att ordna en sådan intervju kan man, om situationen så kräver, beakta samma omständigheter som vid ordnandet av s.k. inledande intervjuer.

Sysselsättningsplanen utarbetas eller ses över vid intervjun med den arbetssökande. Därför inverkar en betydande minskning av intervjuerna också på antalet planer som utarbetas och på aktualiteten hos de planer som utarbetats innan ändringen trädde i kraft.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av juni 2020. Fram till dess förväntas anhopningen av ärenden vid arbets- och näringsbyråerna ha planats ut. Situationen bedöms vid behov på nytt.

4.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet

Lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ändras så att försummelse att via nättjänsten lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av servicebehovet i samband med att jobsökningen inleds och att utarbeta ett utkast till sysselsättningsplan inte leder till att jobsökningen upphör att vara i kraft.

Det är inte möjligt att snabbt ändra nättjänsten så att en persons jobsökning inte upphör på grund av att de åtgärder som hänför sig till bedömningen av servicebehovet eller utarbetandet av sysselsättningsplan försummas. Den föreslagna temporära lagändringen gör att jobsökningen vid behov retroaktivt kan återställas manuellt. Detta kan behövas t.ex. i fråga om permitterade och företagare, eftersom dessa inte nödvändigtvis har tidigare erfarenhet av att anmäla sig som arbetssökande.

Arbets- och näringsbyrån har inte möjlighet att utreda vilka personers jobsökning och rätt till arbetslöshetsförmåner som ska återställas retroaktivt på det sätt som avses i övergångsbestämmelsen innan lagen träder i kraft. Därför förutsätter en retroaktiv tillämpning av bestämmelsen personens egen begäran. Med en persons egen begäran jämföras t.ex. en iakttagelse av behovet av att återställa jobsökningens giltighet som arbets- och näringsbyrån gjort i samband med något annat ärende, sökande av ändring i ärendet samt en begäran av den som betalar ut arbetslöshetsförmånen.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av juni 2020. Fram till dess förväntas anhopningen av ärenden vid arbets- och näringsbyråerna ha planats ut. Situationen bedöms vid behov på nytt.

Bestämmelsen tillämpas retroaktivt på jobsökning som inletts via nättjänsten den 16 mars 2020 eller därefter.

4.4 Arbetssökandes kortvariga studier

För att en arbetssökande inte ska behöva avbryta sina studier, ändras lagen om utkomstskydd för arbetslösa temporärt så att arbetssökandens rätt till arbetslöshetsförmåner inte avbryts trots sådana kortvariga studier som avses i lagen, även om studierna fördröjs på grund av covid-19-pandemin. Arbets- och näringsbyrån kan avgöra ärendet på basis av arbetssökandens egen anmälan. Läroanstaltens utredning om orsaken till att studierna fördröjts ska begäras endast i sådana enskilda fall där det finns en grundad anledning att begära utredning.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av december 2020. Den arbetssökande ska ha rätt till arbetslöshetsförmåner under tiden för kortvariga studier som avses i 2 kap. 10 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa mellan den 16 mars och den 31 december, även om studietiden överstiger sex månader. Ändringen gäller till utgången av året, så att den arbetssökande har faktiska möjligheter att slutföra studierna efter det att läroanstalternas verksamhet och sätt att organisera studierna har funnit sin form.

Ändringen gäller endast studier som inletts senast den 15 mars 2020. Avgränsningen beror på att läroanstalterna och de arbetssökande som inlett sina studier efter den tidpunkten har haft möjlighet att bedöma pandemins inverkan på hur lång tid studierna kräver.

4.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan

Den automatiska uppföljningen via nättjänsten av hur sysselsättningsplanerna fullföljs har avbrutits. Dessutom säkerställs det att de arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa fortsätter att gälla genom att den bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller förlust av arbetslöshetsförmåner på grund av att en sysselsättningsplan inte fullföljts inte ska tillämpas.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av juli 2020. Ändringen ska tillämpas på situationer där den arbetssökande borde ha genomfört en åtgärd enligt planen den 16 mars 2020 eller senare. Ändringens giltighetstid är förenlig med bestämmelserna gällande permitterade i 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

4.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska det föreskrivas att arbetssökande har giltig orsak att avbryta servicen också av en grundad anledning som har samband med covid-19-pandemin.

Med grundad anledning avses t.ex. en situation där en arbetssökande måste vårda ett barn under 10 år eller någon annan närstående som är beroende av honom eller henne hemma och vården inte rimligen kan ordnas på något annat sätt. Inte heller arbetssökande som följer hälso- och sjukvårdsmyndigheternas anvisningar ska förlora rätten till arbetslöshetsförmåner. Däremot betraktas t.ex. enbart ovilja att ta del av servicen inte som en sådan grundad anledning som avses i bestämmelsen.

Särskild uppmärksamhet bör fästas vid servicens säkerhet och t.ex. undvikande av all närkontakt redan när den ordnas och när arbetssökande hänvisas till den. Skyldigheten att ta del av servicen bör granskas som ett utkomstskyddsärende endast när uteblivandet beror på sådana omständigheter som hänför sig till en enskild arbetssökande och som inte har kunnat beaktas när personen hänvisas till servicen.

Ändringen är temporär och ska gälla till utgången av juli 2020. Ändringen ska tillämpas på situationer där den arbets sökande har avbrutit servicen den 16 mars 2020 eller senare. Ändringens giltighetstid överensstämmer med bestämmelserna gällande permitterade i 11 kap. 4 b § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

5 De huvudsakliga konsekvenserna

Under förutsättning att samtliga av de företagare som får startpeng och enligt bedömningarna ingår i tillämpningsområdet för den föreslagna ändringen av maximitiden för startpeng och även annars bedöms få startpeng i 12 månader beviljas startpeng i 18 månader, ökar detta det anslagsbelopp som används för startpeng med uppskattningsvis cirka 10 miljoner euro.

De övriga föreslagna ändringarna bedöms inte ha andra konsekvenser än obetydliga öknningar av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa. Samtidigt kan de arbetslösas behov av att ansöka om utkomststöd emellertid minska.

Den största risken för att utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa ökar hänför sig enligt uppskattning till den ändring som gäller jobbsökningens giltighet, som kan öka utgifterna jämfört med en situation där en ändring inte görs. Ökningen av utgifterna kan inte uppskattas i euro, eftersom den beror på hur väl de arbetslösa som anmäler sig som arbets sökande hos arbets- och näringsbyrån följer de anvisningar som ges och, om jobbsökningen upphör att vara i kraft, hur snabbt personen inleder jobbsökningen på nytt. Största delen av de arbets sökande handlar förmodligen i enlighet med anvisningarna och kostnadseffekterna bedöms därför vara små även i detta avseende.

De konsekvenser som gäller de arbets sökande ska vara att trygga och förtydliga de sökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa. I fråga om arbets- och näringsbyråerna möjliggör ändringarna att serviceprocessen för arbets sökande ordnas så ändamålsenligt som möjligt.

Arbetslöshetskassornas och Folkpensionsanstaltens arbetsmängd kan öka om arbets- och näringsbyråerna retroaktivt rättar redan givna arbetskraftspolitiska utlåtanden om arbets sökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Å andra sidan kan retroaktiva rättelser av utlåtandena minska det administrativa arbete som sökande av ändring skulle medföra.

5.1 Maximitiden för startpeng

Enligt arbetsförmedlingsstatistiken fick 3 844 personer startpeng i slutet av februari 2020. Antalet bedöms vara cirka 200 personer lägre när lagen träder i kraft på grund av att det är färre än normalt som inleder företagsverksamhet med hjälp av startpeng under covid-19-pandemin. År 2019 inledde i genomsnitt cirka 470 nya företagare i månaden företagsverksamhet med hjälp av startpeng. Efter att pandemin började har antalet beslut om beviljad startpeng minskat med i genomsnitt cirka 30 procent. Den föreslagna ändringen antas under sin giltighetstid påverka de företagare som får startpeng när lagen träder i kraft och de företagare som inleder företagsverksamhet med hjälp av startpeng efter det att lagen trätt i kraft, men före utgången av juni 2020. Enligt uppskattning kommer den temporära lagstiftningen att påverka cirka 700 nya företagare som inleder sin verksamhet med hjälp av startpeng. Av de perioder med startpeng som avslutades 2019 varade cirka 54 procent längre än ett halvår. Eftersom startpengen i allmänhet beviljas för längre tid än ett halvår, kommer cirka hälften av dem som inlett företagsverksamhet med hjälp av startpeng sannolikt att få startpeng för maximitiden, alltså i 12 månader.

RP 58/2020 rd

Under förutsättning att samtliga av de företagare som får startpeng och enligt bedömningarna ingår i tillämpningsområdet för den föreslagna ändringen och även annars bedöms få startpeng i 12 månader beviljas startpeng i 18 månader, ökar detta det anslagsbelopp som används för startpeng med uppskattningsvis cirka 10 miljoner euro. Det är möjligt att det bland de företagare som får startpeng också finns sådana vars verksamhet inte påverkas av pandemin, vilket kommer att bedömas i samband med prövningen av om en förlängning av perioden med startpeng är ändamålsenlig eller inte. För några företagens vidkommande kan en fortsatt period med startpeng beviljas för kortare tid än för sex månader. Därmed bedöms anslagsökningen för beviljande av startpeng bli mindre än det uppskattade anslagsbeloppet på 10 miljoner euro. Totalt sett bedöms den föreslagna ändringen inte ha några betydande konsekvenser för ökningen av de offentliga utgifterna, eftersom utnyttjandet av den temporära förlängningen av maximitiden för startpeng grundar sig på arbets- och näringsbyråernas prövning och dessa vid sin bedömning beaktar störningarna i företagsverksamheten på grund av coronaviruspandemin.

Startpengen finansieras av anslagen under tre olika moment i statsbudgeten beroende på i vilken situation den person som beviljas startpengen befinner sig när företagsverksamheten inleds. Om personen lyfter inkomstrelaterad dagpenning när företagsverksamhet med startpeng inleds, finansieras startpengen av anslagen under moment 33.20.50 Statsandel till förtjänstskyddet och altemneringsersättningen inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag). Den andel av anslagen under detta moment som användes för betalning av startpeng uppgick 2019 till cirka 18 procent. Om personen lyfter grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd när företagsverksamhet med startpeng inleds, finansieras startpengen av anslagen under moment 33.20.52 Statsandel till grundskyddet inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag). Den andel av anslagen under detta moment som användes för betalning av startpeng uppgick 2019 till cirka 26 procent. Om personen inte är arbetslös när företagsverksamhet med startpeng inleds, finansieras startpengen av anslagen under moment 32.30.51 Offentlig arbetskrafts- och företagservice (reservationsanslag 2 år). Den andel av sysselsättningsanslagen under detta moment som användes för betalning av startpeng uppgick 2019 till cirka 56 procent. Den ökade användningen av anslag förväntas fördela sig förhållandevis jämnt över dessa moment och i samma förhållande som under de senast åren.

Avsikten är att det i den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2020 föreslås ett tillägg på 1,8 miljoner euro till moment 33.20.50 och 2,7 miljoner euro till moment 33.20.52 för finansiering av de föreslagna tilläggsperioderna. Det föreslås ingen ökning av sysselsättningsanslagen, eftersom ändringen kan finansieras genom allokering av befintliga anslag.

Den föreslagna ändringen i fråga om maximitiden för startpeng ökar i någon mån mängden administrativt arbete för arbets- och näringsbyråerna, eftersom antalet ansökningar om förlängning av tiden för startpeng kommer att vara något större än tidigare. Om alla som redan får startpeng när lagen träder i kraft och alla som inleder en period med startpeng mellan tidpunkten för lagens ikraftträdande och den 30 juni 2020 ansöker om förlängning av tiden för startpeng (uppskattningsvis cirka 4 350 personer), kommer arbetsinsatsen vid arbets- och näringsbyråerna att öka med några årsverken. Arbetsbördan fördelas dock på de olika arbets- och näringsbyråerna och ökningen infaller till största delen under tiden efter det att undantagsförhållandena har upphört, när den anhopning av ärenden på grund av antalet arbetslösa som direkt orsakats av krisen redan i någon mån har hunnit minska.

En förlängning av tiden för startpeng ökar också i någon mån arbetsbördan vid utvecklings- och förvaltningscentret. En förlängning med sex månader per startpeng ger upphov till sex ansökningar till om utbetalning av startpeng per företagare för utvecklings- och förvaltningscentret. Om startpeng beviljas för ytterligare sex månader enligt den föreslagna ändringen för de cirka 4 350 företagare som får startpeng, kommer ändringen att öka antalet

RP 58/2020 rd

ansökningar om utbetalning med cirka 26 000. Detta innebär en ökning av arbetsinsatsen motsvarande cirka fyra årsverken, vilket kan realiseras inom ramen för redan beviljade omkostnadsanslag. Dessutom kan man anta att också tillsynen över utbetalningarna och återindrivningen av utbetalade medel ökar i någon mån.

Möjligheten att få startpeng för en längre period kan öka förutsättningarna för företagarna att fortsätta bedriva företagsverksamhet trots svårigheterna och på så vis sysselsätta sig. I och med ändringen kan företagarna koncentrera sig på ett mera långsiktigt utvecklande av verksamheten under krisen, då försörjningen tryggas mer varaktigt. Ändringen är inriktad på i synnerhet de företagare som får startpeng och som har inlett företagsverksamhet antingen strax innan pandemin började eller under undantagsförhållandena på grund av pandemin.

I genomsnitt var cirka 53 procent av de företagare som 2019 sysselsatte sig med hjälp av startpeng kvinnor. De vanligaste yrkeskategorierna som sysselsatte med hjälp av startpeng inom de mansdominerade branscherna var särskilt sådana med anknytning till byggande och reparationer och inom de kvinnodominerade branscherna sådana med anknytning till servicesektorn och hälso- och sjukvård. Eftersom krisen har drabbat i synnerhet företagen inom servicesektorn, kan den föreslagna ändringen i praktiken ha större verkningar för kvinnor än för män.

5.2 Intervjuer med arbetssökande

Det minskade antalet intervjuer med arbetssökande påverkar noggrannheten och aktualiteten hos de uppgifter arbets- och näringsbyråerna har om de arbetssökande. Detta kan göra det svårare att förmedla jobb.

Vilken betydelsen för arbetsmarknaden är av att förmedlingen av arbetstillfällen försvåras kan inte bedömas på ett tillförlitligt sätt, eftersom permitterade och andra arbetslösa också själva har möjlighet att söka lediga jobb trots covid-19-pandemin och arbetsgivare kan stå i direkt kontakt med t.ex. sina tidigare anställda när de behöver arbetskraft.

När antalet intervjuer med arbetssökande minskar har arbets- och näringsbyrån inte heller nödvändigtvis aktuella uppgifter om förändringar i de arbetssökandes situation. Av denna orsak kan till exempel permitterade synas i det statistiska antalet arbetslösa också en viss tid efter det att de har återgått till arbetet.

Det minskade antalet intervjuer med arbetssökande inverkar också på utarbetandet av sysselsättningsplaner. Om en arbetssökande inte kommer till ett möte för utarbetande eller revidering av sysselsättningsplanen och han eller hon inte har giltig orsak att utebli från mötet, föreläggs för närvarande en tidsperiod utan ersättning på minst 15 dagar. Om den arbetssökande utan giltig orsak vägrar att delta i utarbetandet eller revideringen av planen, är tidsperioden utan ersättning minst 30 dagar.

Eftersom intervjuer ordnas och sysselsättningsplaner i regel utarbetas t.ex. per telefon under covid-19-pandemin, bedöms den ändring som gäller intervjuerna inte ha någon nämnvärd betydelse för föreläggandet av tidsperioder utan ersättning. Detta beror på att en arbetssökande enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa i allmänhet inte på grund av att den arbetssökande inte har kunnat nås per telefon kan föreläggas en tidsperiod utan ersättning för uteblivande från ett möte för utarbetande av en plan eller vägran att utarbeta en plan.

5.3 Inledning av jobsökning via nättjänsten och jobsökningens giltighet

Enligt den uppföljning som arbets- och näringsministeriet utarbetar (<https://tem.fi/sv/coronavirusets-konsekvenser-for-sysselsattningslaget>) inleddes uppskattningsvis cirka 134 000 nya arbetslöshetsperioder vid arbets- och näringsbyråerna mellan den 16 mars och den 14 april 2020. Utöver dessa inleddes uppskattningsvis cirka 17 000 arbetslöshetsperioder. I dessa siffror ingår inte deltidspermitteringar.

Antalet arbetslösa arbetssökande förväntas fortsätta öka under undantagsförhållandena, men det är omöjligt att göra en exakt bedömning av antalet inledda jobsökningsperioder. Före den 14 april 2020 kände arbets- och näringsbyråerna till samarbetsförhandlingar omfattande sammanlagt cirka 410 000 personer som inletts till följd av covid-19-pandemin. Alla personer som omfattas av samarbetsförhandlingar anmäler sig inte nödvändigtvis som arbetssökande. Arbets- och näringsbyråerna är inte heller på förhand medvetna om till exempel sådana permitteringar som arbetsgivare med färre än 20 anställda genomför.

Det går inte att på ett tillförlitligt sätt bedöma för hur många arbetssökande jobsökningen upphör att vara i kraft på grund av misstag som gäller användningen av nättjänsten för arbetssökande eller av någon annan motsvarande orsak. Den föreslagna ändringen säkerställer att den arbetssökande inte förlorar sin rätt till arbetslöshetsförmåner på grund av ett misstag i samband med att han eller hon anmäler sig som arbetssökande. Personen informeras om att jobsökningen upphör att vara i kraft både via nättjänsten och per brev. Jobsökningen kan dock inledas på nytt med fördröjning, och personen har inte rätt till arbetslöshetsförmåner för den tid då jobsökningen inte var i kraft.

Om alla arbetssökande omsorgsfullt följer anvisningarna i nättjänsten, medför den föreslagna ändringen inga kostnader alls, eftersom jobsökningen är i kraft utan avbrott. I praktiken sker det dock försummelser som beror på misstag eller av motsvarande orsaker när ärendena sköts via nättjänsten. Av denna anledning ökar den föreslagna ändringen de utgifter den offentliga ekonomin har för utkomstskyddet för arbetslösa jämfört med en situation där lagstiftningen inte skulle ändras. Utgiftsökningen är dock slumpmässig och beror helt på hur väl de personer som anmäler sig som arbetssökande följer de anvisningar de fått via nättjänsten.

Arbets- och näringsbyråerna orsakas extra arbete för manuell korrigerings av jobsökningens giltighet och det arbetskraftspolitiska utlåtande som nättjänsten producerar. Detta extra arbete uppskattas dock vara betydligt mindre än det arbete som skulle uppstå om ett stort antal jobsökningar upphörde och ärendet senare skulle behöva utredas vid arbets- och näringsbyrån, arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna.

5.4 Arbetssökandes kortvariga studier

Arbets- och näringsbyråerna gav 2019 arbetskraftspolitiska utlåtanden om cirka 1 500 arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner, enligt vilka de sökandes kortvariga studier inte utgjorde något hinder för erhållande av arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i 2 kap. 10 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Utlåtandena gällde studier som inleddes under tiden januari–mars 2019.

Den temporära ändringen gällande arbetssökandes kortvariga studier bedöms inte medföra någon utgiftsökning för utkomstskyddet för arbetslösa. Detta beror på att de arbetssökande, när sysselsättningsläget antas bli bättre efter covid-19-pandemin, trots studierna bl.a. är skyldiga att söka och vara beredda på att ta emot erbjudet arbete som en förutsättning för fortsatt

arbetslöshetsförmån. Dessutom kan slutförda studier stödja den arbetssökandes sysselsättning i ett senare skede.

5.5 Försummelse att fullfölja sysselsättningsplan

Särskilt de sysselsättningsplaner som har utarbetats innan covid-19-pandemin började kan innehålla överenskomna åtgärder som de arbetssökande inte längre har någon faktisk möjlighet att genomföra. Dessutom kan man anta att arbets- och näringsbyråerna inte har möjlighet att utarbeta detaljerade planer tillsammans med de arbetssökande under pandemin.

Den ändring som gäller rätten till utkomstskydd för arbetslösa inverkar endast på sysselsättningsplanernas och de ersättande planernas förpliktande karaktär. Om arbets- och näringsbyrån tillsammans med den arbetssökande har utarbetat en plan som kan fullföljas trots pandemin, finns det inget som hindrar den arbetssökande från att göra det.

Största delen av den sysselsättningsfrämjande service som arbets- och näringsbyråerna ordnar och deltagandet i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är förpliktande för den arbetssökande för fortsatt arbetslöshetsförmån, även om deltagandet i servicen inte har överenskommit i planen.

På de grunder som nämns ovan bedöms konsekvenserna av ändringen bli små.

5.6 Avbrytande av sysselsättningsfrämjande service

Genom bestämmelsen styrs arbets- och näringsbyråerna tillämpningspraxis. Eftersom det redan när sysselsättningsfrämjande service ordnas bör bedömas hur säkert det är att delta i servicen och vilka de faktiska möjligheterna att delta är för den arbetssökande, bedöms betydelsen av ändringen vara liten.

6 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Den ändring som gäller maximitiden för startpeng är i kraft till och med den 30 juni 2021. Lagen ska tillämpas på de beslut om beviljande av startpeng som fattas efter det att lagen har trätt i kraft. Eftersom lagen ska gälla fram till slutet av juni 2021 kommer möjligheten att förlänga tiden för startpeng i praktiken att gälla de företagare som redan får startpeng när lagen träder i kraft och de företagare vilkas period med startpeng börjar före utgången av juni 2020. I dessa fall kan en tredje period med startpeng beviljas före utgången av juni 2021.

De ändringar som gäller ordnandet av intervjuer och giltighetstiden för jobsökning som inletts via nättjänsten gäller till utgången av juni 2020. Den bestämmelse som gäller giltighetstiden för jobsökning som inletts via nättjänsten ska tillämpas retroaktivt från och med 16 mars 2020.

De ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gäller försummelse att genomföra sysselsättningsplanen och avbrytande av sysselsättningsfrämjande service gäller till utgången av juli 2020. Bestämmelserna om arbetssökandes kortvariga studier i 11 kap. 4 d § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är i kraft till och med utgången av december 2020.

Regeringen anser att det är viktigt att den föreslagna ändringen i fråga om startpeng träder i kraft så snart som möjligt på grund av de negativa konsekvenser covid-19-pandemin har fört med sig för företagsverksamheten och för att trygga företagarnas försörjning. Ett brådskande

ikraftträdande är dessutom viktigt särskilt på grund av de föreslagna ändringarna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eftersom de påverkar de arbetssökandes försörjning.

7 Verkställighet och uppföljning

Regeringen följer hur covid-19-pandemin utvecklas och vilka konsekvenser den har för förutsättningarna för att bedriva företagsverksamhet, för arbets- och näringsbyråernas verksamhet och för de arbetssökandes försörjning. Regeringen bereder sig på att vid behov framlägga en proposition till riksdagen med förslag om en förlängning av de nu föreslagna temporära ändringarna.

8 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Vid bedömningen av propositionen är bestämmelserna i 18 § i grundlagen om det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen och i 19 § i grundlagen om rätten till social trygghet författningsrättsligt betydelsefulla. I fråga om de förslag som gäller maximitiden för startpeng och arbetssökandes kortvariga studier har propositionen dessutom anknytning till den bestämmelse om likabehandling som ingår i de grundläggande fri- och rättigheter som tryggs i grundlagen.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen anger kravet på rättslig jämlikhet och faktisk jämställdhet. I det ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Jämlikhetsbestämmelsen riktar sig också till lagstiftaren. Vissa människor eller människogrupper får inte genom lag godtyckligt ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra.

Jämlikhetsbestämmelsen kräver inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Jämlikhetsaspekterna är av betydelse såväl när människor genom lag ges fördelar eller rättigheter som när de påförs skyldigheter. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bl.a. för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). I grundlagsutskottets praxis har det vedertaget betonats att jämlikhetsprincipen inte kan orsaka strikta gränser för lagstiftarens prövningsrätt när man eftersträvar reglering som förutsätts av samhällsutvecklingen (se t.ex. GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 21/2007 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I).

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Följderna av covid-19-pandemin har inom många branscher på ett betydande och exceptionellt sätt försämrat företagarnas verksamhetsbetingelser. Genom en temporär förlängning av maximitiden för startpeng främjas sysselsättningen genom att förutsättningarna för de företagare som får startpeng och vars verksamhetsförutsättningar försämras av pandemin att etablera företagsverksamhet och sysselsätta sig tryggas. Den föreslagna ändringen anses inte stå i konflikt med likställighetsprincipen. Ändringen främjar jämlika möjligheter att etablera

RP 58/2020 rd

verksamhet för de företagare som får startpeng trots att en av företagaren själv oberoende orsak till att etableringen hämmas inträffat under tiden för startpeng.

Den ändring som gäller arbetssökandes kortvariga studier säkerställer att den arbetssökande inte blir tvungen att avbryta studierna på grund av risken för att förlora arbetslöshetsförmåner. Arbetssökandes studier kan vara sådana att det inte heller är möjligt att få studiestöd under tiden för dem och om ingen ändring görs kan de arbetssökande bli tvungna att ty sig till utkomststöd, som är avsett att användas först i sista hand. Den orsaksbaserade sociala trygghet som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen ska vara primär i förhållande till tryggandet av den oundgängliga försörjning som avses i paragrafens 1 mom.

Den ändring som gäller arbetssökandes kortvariga studier innebär inte att en arbetssökande som omfattas av tillämpningsområdet för ändringen har bättre möjligheter att studera utan att förlora arbetslöshetsförmånen än andra arbetssökande. Det är endast fråga om att det ska vara möjligt att slutföra en studiehelhet som ursprungligen omfattar högst sex månader utan att förlora arbetslöshetsförmånen, om studierna drar ut på tiden på grund av covid-19-pandemi. Omfattningen av den studiehelhet som ska avläggs utan att den studerande förlorar arbetslöshetsförmåner ändras inte i dessa situationer, och ändringen ska därför inte anses strida mot den likställighetsprincip som framgår av grundlagen.

Minskningen av antalet intervjuer med arbetssökande påverkar det allmännas understöd till permitterade och andra arbetslösa. I synnerhet när det gäller permitterade är behovet av understöd dock åtminstone i princip litet, eftersom antagandet är att de arbetssökande kommer att återuppta arbetet senare. Arbets- och näringsbyråernas möjligheter att understödja olika tjänster genom att ordna sysselsättning för både permitterade och andra arbetslösa är dessutom begränsade under covid-19-pandemin.

Med beaktande av att de föreslagna ändringarna är temporära och att de intervjuer som arbets- och näringsbyrån skulle ordna för arbetssökande under pandemin i princip är av ganska liten betydelse, kan det anses vara viktigare att arbets- och näringsbyråerna sköter utkomstskyddsärendena för arbetssökande och godtagbart att arbets- och näringsbyråernas resurser styrs till att sköta dessa uppgifter. På samma grund kan en ändring i fråga om intervjuerna anses vara nödvändig i det rådande sysselsättningsläget, om inte arbets- och näringsbyråernas resurser utökas avsevärt. Det tar dock tid att introducera ny personal, i synnerhet när introduktionen i praktiken måste skötas med hjälp av distanskontakter. Anhopningen av ärenden vid arbets- och näringsbyråerna kan därför inte skötas enbart genom ökade resurser.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen garanteras var och en rätt till grundläggande försörjning bland annat vid arbetslöshet. Arbetslöshetsförmånen är en sådan förmån som tryggar försörjningen på det sätt som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen. De föreslagna temporära ändringarna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa säkerställer att arbetslösa får arbetslöshetsförmån och främjar således tryggandet av den grundläggande försörjningen under den tid pandemin pågår. De föreslagna ändringarna minskar risken för att arbetslösa förlorar sin rätt till primär, orsaksbaserad social trygghet och blir tvungna att ty sig till utkomststöd.

På allmän nivå måste de ändringar som gäller jobbsökning och påföljder i fråga om utkomstskyddet i det rådande pandemi- och sysselsättningsläget anses vara ganska små. För en enskild arbetssökande kan de dock ha stor betydelse och därför måste det anses ändamålsenligt att göra ändringar med tanke på tryggandet av den enskilda arbetssökandens utkomst.

RP 58/2020 rd

Regeringen anser att det i propositionen inte föreslås sådana ändringar som skulle innebära att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) 2 kap. 4 § och 8 kap. 1 § 1 mom., sådana de lyder, 2 kap. 4 § delvis ändrad i lag 1456/2016 och 8 kap. 1 § 1 mom. i lag 1456/2016, samt
fogas temporärt till 2 kap. 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 390/2014, ett nytt 4 mom. som följer:

2 kap.

Arbetssökande

1 §

Inledande av jobsökning och jobsökningens giltighet

Vad som föreskrivs i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådant lämnande av behövliga uppgifter för bedömning av servicebehovet som krävs i samband med åtgärder för att inleda jobsökning via nättjänsten och inte heller på utarbetandet av utkastet till sysselsättningsplan.

4 §

Ordnanande av intervju med arbetssökande

Arbets- och näringsbyrån ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobsökningens början, om det enligt arbets- och näringsbyråns bedömning är ändamålsenligt att ordna en intervju.

Arbets- och näringsbyrån ska ge arbetssökanden möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt arbetssökandens servicebehov. Arbets- och näringsbyrån ska dock sträva efter att ordna en intervju med en arbetslös arbetssökande när arbetslösheten oavbrutet fortgått i tre månader, och därefter alltid när den arbetssökande varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

8 kap.

Service för inledning och utveckling av företagsverksamhet

1 §

Startpeng

RP 58/2020 rd

Arbets- och näringsbyrån kan bevilja enskilda kunder som inleder i 2 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd företagsverksamhet på heltid startpeng för att trygga försörjningen. Startpeng beviljas för högst 18 månader.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. och 4 § gäller till och med den 30 juni 2020 och bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. till och med den 30 juni 2021.

Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. i denna lag tillämpas på begäran av en person på giltigheten av personens jobbsökning från och med den 16 mars 2020.

2.

Lag

om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till 2 a kap. 13 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), sådan paragrafen lyder i lag 1451/2016, ett nytt 4 mom. och temporärt till 11 kap. en ny 4 d och en ny 4 e § som följer:

2 a kap.

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

13 §

Giltig orsak att vägra delta i service och att avbryta servicen

En person har giltig orsak att avbryta sådan service som avses i 12 § 1 eller 2 mom. också av en grundad anledning som har samband med en pandemi.

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 d §

Fördröjning av kortvariga studier med anledning av en pandemi

En arbetssökande som senast den 15 mars 2020 har inlett studier i fråga om vilka han eller hon med stöd av 2 kap. 10 a § har rätt till arbetslöshetsförmåner för samma tid har trots dessa studier rätt till arbetslöshetsförmåner till och med den 31 december 2020, om fördröjningen av studierna beror på en pandemi.

4 e §

Den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner trots försummelse att söka studieplats eller att fullfölja sysselsättningsplan

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner tillämpas inte vad som föreskrivs i 2 kap. 14 § 3 mom. samt i 2 a kap. 11 och 14 §, om det förfarande som avses i 2 kap. 14 § 3 mom. eller i 2 a kap. 11 § har inträffat den 16 mars 2020 eller därefter.

RP 58/2020 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .
Bestämmelserna i 2 a kap. 13 § 4 mom. och 11 kap. 4 e § gäller till och med den 31 juli 2020.
Bestämmelserna i 11 kap. 4 d § gäller till och med den 31 december 2020.
Lagen tillämpas på den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner från och med den 16 mars 2020.

Helsingfors den 23 april 2020

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

1.

Lag

om temporär ändring av 2 och 8 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) 2 kap. 4 § och 8 kap. 1 § 1 mom., sådana de lyder, 2 kap. 4 § delvis ändrad i lag 1456/2016 och 8 kap. 1 § 1 mom. i lag 1456/2016, samt
fogas temporärt till 2 kap. 1 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 390/2014, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

Arbetssökande

Arbetssökande

1 §

1 §

*Inledande av jobbsökning och
jobbsökningens giltighet*

*Inledande av jobbsökning och
jobbsökningens giltighet*

En enskild kunds jobbsökning inleds den dag då kunden elektroniskt begär det via den för ändamålet avsedda nättjänsten eller personligen på arbets- och näringsbyrån och han eller hon registreras som arbetssökande i arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem. Arbets- och näringsmyndigheterna kan också godkänna en begäran som framförts på annat sätt.

Jobbsökningen upphör att vara i kraft om den arbetssökande

2) inte anlitar service hos arbets- och näringsmyndigheten inom den tid som myndigheten har satt ut och på det sätt som myndigheten förutsätter,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Vad som föreskrivs i 2 mom. 2 punkten tillämpas inte på sådant lämnande av behövliga uppgifter för bedömning av servicebehovet som krävs i samband med åtgärder för att inleda jobbsökning via nättjänsten och inte heller på utarbetandet av utkastet till sysselsättningsplan.

4 §

4 §

Ordnanande av intervju med arbetssökande

Ordnanande av intervju med arbetssökande

Arbets- och näringsmyndigheten ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobbsökningens början, om det inte med beaktande av arbetssökandens situation är uppenbart onödigt.

Arbets- och näringsmyndigheten ska ge arbetssökanden möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt arbetssökandens servicebehov. En intervju med en arbetslös arbetssökande ska dock alltid ordnas när arbetslösheten oavbrutet fortgått i tre månader, och därefter alltid när arbetssökanden varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

Arbets- och näringsbyrån ska ordna en första intervju med en arbetssökande inom två veckor från jobbsökningens början, om det enligt arbets- och näringsbyråns bedömning är ändamålsenligt att ordna en intervju.

Arbets- och näringsbyrån ska ge arbetssökanden möjlighet till senare regelbundet återkommande intervjuer enligt arbetssökandens servicebehov. Arbets- och näringsbyrån ska dock *sträva efter att ordna* en intervju med en arbetslös arbetssökande när arbetslösheten oavbrutet fortgått i tre månader, och därefter alltid när den arbetssökande varit arbetslös i tre månader utan avbrott.

8 kap.

8 kap.

Service för inledning och utveckling av företagsverksamhet

Service för inledning och utveckling av företagsverksamhet

1 §

1 §

Startpeng

Startpeng

Arbets- och näringsbyrån kan bevilja enskilda kunder som inleder i 2 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd företagsverksamhet på heltid startpeng för att trygga försörjningen. Startpeng beviljas för högst 12 månader.

Arbets- och näringsbyrån kan bevilja enskilda kunder som inleder i 2 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd företagsverksamhet på heltid startpeng för att trygga försörjningen. Startpeng beviljas för högst 18 månader.

RP 58/2020 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. och 4 §
gäller till och med den 30 juni 2020 och
bestämmelserna i 8 kap. 1 § 1 mom. till och
med den 30 juni 2021.*

*Bestämmelserna i 2 kap. 1 § 4 mom. i denna
lag tillämpas på begäran av en person på
giltigheten av personens jobbsökning från och
med den 16 mars 2020.*

2.

Lag

om temporär ändring av 2 a kap 13 § och 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
fögas temporärt till 2 a kap. 13 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), sådan
paragrafen lyder i lag 1451/2016, ett nytt 4 mom. och temporärt till 11 kap. en ny 4 d och en
ny 4 e § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.

2 a kap.

**Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt
klandervärda**

**Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt
klandervärda**

13 §

13 §

*Giltig orsak att vägra delta i service och att
avbryta servicen*

*Giltig orsak att vägra delta i service och att
avbryta servicen*

En person har giltig orsak att vägra delta i
sådan service som avses i 12 § 1 eller 2 mom.
och att avbryta servicen, om

1) servicen inte lämpar sig för honom eller
henne med beaktande av hans eller hennes
hälsotillstånd eller arbets- och
funktionsförmåga,

2) de dagliga resorna till och från platsen där
servicen ordnas överstiger i genomsnitt tre
timmar,

3) serviceanordnaren väsentligen
försummar sitt ansvar för arbetarskyddet för
deltagaren,

4) serviceanordnaren väsentligen
försummar att iaktta lagstiftningen om
anordnande av service eller villkoren i det
avtal som ingåtts om servicen,

5) servicen väsentligen avviker från det som
man kommit överens om i
sysselsättningsplanen eller den plan som
ersätter sysselsättningsplanen.

En person har giltig orsak att vägra delta i
arbetskraftsutbildning och att avbryta
utbildningen också om ett arbete inom
branschen i fråga inte är lämpligt för honom

eller henne med beaktande av hans eller hennes hälsotillstånd och arbetsförmåga eller om försörjningen för personen och dem han eller hon ska försörja inte tryggas på ett rimligt sätt under tiden för utbildningen. Försörjningen för personen och dem han eller hon ska försörja tryggas på ett rimligt sätt, om den arbetssökande har rätt till förmåner på samma nivå som arbetslöshetsförmån.

En person har giltig orsak att vägra delta i sådan service som avses i 12 § 1 eller 2 mom. eller att avbryta servicen också av någon annan orsak än en sådan som avses i 1 mom. i denna paragraf, om orsaken kan jämföras med dessa.

En person har giltig orsak att avbryta sådan service som avses i 12 § 1 eller 2 mom. också av en grundad anledning som har samband med en pandemi.

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 d §

Fördröjning av kortvariga studier med anledning av en pandemi

En arbetssökande som senast den 15 mars 2020 har inlett studier i fråga om vilka han eller hon med stöd av 2 kap. 10 a § har rätt till arbetslöshetsförmåner för samma tid har trots dessa studier rätt till arbetslöshetsförmåner till och med den 31 december 2020, om fördröjningen av studierna beror på en pandemi.

4 e §

Den arbetssökandes rätt till arbetslöshetsförmåner trots försummelse att söka studieplats eller att fullfölja sysselsättningsplan

På den arbetssökandes rätt att få arbetslöshetsförmåner tillämpas inte vad som föreskrivs i 2 kap. 14 § 3 mom. samt i 2 a kap. 11 och 14 §, om det förfarande som avses i 2 kap. 14 § 3 mom. eller i 2 a kap. 11 § har inträffat den 16 mars 2020 eller därefter.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Bestämmelserna i 2 a kap. 13 § 4 mom. och
11 kap. 4 e § gäller till och med den 31 juli
2020. Bestämmelserna i 11 kap. 4 d § gäller
till och med den 31 december 2020.
Lagen tillämpas på den arbetssökandes rätt
att få arbetslöshetsförmåner från och med den
16 mars 2020.*
